

Љубомир Д. ФРЧКОСКИ

W

*I li rabot et e
kako lu/e
i li umret e!*

W

FR^KOVCI

АБСУРДНОСТА НА МОНИТОРИТЕ

Во општата наша провинцијалност, огледана во исплашеноста и непознавањето што тоа како услови ни ги поставува Европската унија во областа на малцинските права, во договорите за асоцијација и стабилизација, па потоа во вистинскиот процес на проширување на Унијата (Рапортите за земјите - кандидати за членство) - кај нас нема дебата за доследноста на таквото мониторирање од аспект на стандарди, кои ни се препорачуваат и вистинска проценка каде во нив стои Македонија.

Мојата теза е на линија на некои од текстовите објавени во овој контекст, а се состои од тврдењето дека ЕУ нема стандарди за малцински права, кои поделено ги поддржува (за да убедува други во нивната неопходност); малцинските права не се приоритет на ЕУ во политиката на проширување; и ЕУ државите имаат толку различни ситуации и политики кон малцинските права, што мониторирањето на состојбите во трети земји е сведено на недоследност, некохерентност, АДХОКИЗАМ или немање систематски репери и слика за состојбите и целта која треба да се постигне и служат само формално да се подготви веќе одлучената земја за примање во ЕУ.

Дали некој ќе се изненади од констатацијата која е гол факт дека ЕУ нема свој, усвоен како договор - документ за малцинска заштита? Поради тој хендикеп ЕУ го користи како реперен документот на ОБСЕ "Критериумите од Копенхаген"! Основен, пак, инструмент за контрола на напредокот на земјите "кандидати за членки" е т.н. Редовен Рапорт.

Историјата на современата дебата за малцинските права во Европа се "крши" на состанокот на ОБСЕ во Копенхаген 1990 година, кога сосема благо, но сепак се отвора прашањето за обврските на државите за заштита на малцинствата на своите територии, наспроти до тогаш

цврстиот став за концептот на сувереност и правата на државите, кај европските земји. Тогаш ОБСЕ ја издава својата позната "Генерална Препорака" за воспоставување на основната линија на меѓународните стандарди за малцинска заштита. **ВО ЈУНИ 1993 ГОДИНА ОБСЕ ГИ НОСИ КРИТЕРИУМИТЕ ОД КОПЕНХАГЕН, КОИ СТАНУВААТ ПОНАТАКА ВОДИЛКА НА РАСПРАВАТА НА ОВАА ТЕМА, НАРЕКУВАЈЌИ ГИ "НАЈДОБРА ПРАКТИКА НА МЕЃУНАРОДНИ СТАНДАРДИ".**

На ова се дополнува создавањето на Високиот Комесар за Национални Малцинства на ОБСЕ во 1992 година кој, пак, треба да ја спроведува политиката на "ра-

но предупредување" и "навремена акција" во оваа област. Дополнително на ова ОБСЕ ги донесува: Хашките препораки за правото на образование на националните малцинства (1996); Препораките од Осло за лингвистичките права на националните малцинства (1998); и Препораките од Лунд за ефективно учество на малцинствата во јавниот живот (1999).

Надвор од ова тело во 1995 година Советот на Европа ја носи најобврзувачката Рамковна Конвенција за заштита на Правата на националните малцинства.

КАКО ШТО ГЛЕДАТЕ, НИЕДЕН ОД ОВИЕ ДОКУМЕНТИ НЕ Е НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА, А ТАА ВОСПОСТАВУВА

КРИТЕРИУМИ ЗА ЧЛЕНСТВО КАЈ НЕА ОД ТОЈ ВИД!? ЕУ ГИ ПОЗАЈМУВА КРИТЕРИУМИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ОЦЕНКА НА КАНДИДАТИТЕ ЧЛЕНКИ! ШТО Е СО ТОА ПРОБЛЕМОТ!

Проблемот се состои од јавно воведување ДВОЈНИ СТАНДАРДИ! Земјите на ЕУ не го сметаат за приоритет прашањето на малцинска заштита меѓу себе и до сега. Тие не изградиле ниту заедничка политика за тоа прашање, ниту заеднички документ, а реално нивните односи кон тоа прашање се мошне различни дури и спротивни (Грција и, на пример, Холандија, или Франција и Финска, Шведска и сл.).

КАКО ВО ТАКВА СИТУАЦИЈА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ КЕ СЕ ОДНЕСУВААТ КОН "ЗАЕДНИЧКАТА ПЛАТФОРМА" ЗА ЗАШТИТА НА МАЛЦИНСТВОТА? СО ФОРМАЛНО НЕЈЗИНО ПРИФАКАЊЕ САМО ЗА ЗЕМЈИТЕ - КАНДИДАТИ ЗА ЧЛЕНСТВО, А СО СОПСТВЕНО ОДБИВАЊЕ

ИСТИТЕ КРИТЕРИУМИ ДА СЕ ПРИМЕНАТ КАЈ СЕБЕ (ГРЦИЈА, ФРАНЦИЈА, НА ПРИМЕР)???

ДАЛИ ТАКОВ ОДНОС Е ВОЗМОЖЕН НА ПОДОЛГ РОК И ШТО СЕ МЕНУВА КОГА УНИЈАТА КЕ СЕ ПРОШИРИ?

Во Договорот од Мастрихт (1992), Унијата во членот 151 зборува само за: "...почитување на националната и регионална различност...". Договорот од Амстердам (1997) и во Договорот за Европската заедница (1997), каде ЕУ ги изразува заедничките вредности на земјите-членки, во членот 6, ги внесува сите вредности од Копенхагенскиот критериум бр 1: "...слободата, демократијата, почитување на човековите права и владеењето на правото...", но експлицитно го изоставува критериумот "заштитата на националните малцинства" (содржан во истиот Копенхагенски критериум).

Што е многу интересно во членот 6(1) на ЕУ документот се наведува експли-

цитно дека сите наброени вредности, (без малцинската заштита) се услови за прием на некоја земја во семејството на ЕУ (член 49, на истиот документ). Дали тоа значи дека тој критериум веќе не е услов за прием на земја во "семејството на ЕУ"? И откаде сега позајмување на критериуми за малцинска заштита само за кандидатите членки?

ВО ПОСЛЕДНИОТ ЕУ ДОКУМЕНТ (ЗАЕДНО СО УСТАВОТ) "ПОВЕЛБАТА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ПРАВА НА ЕУ (2000), СЕ СПОМНУВА "ПРИПАЌАЊЕ НА НАЦИОНАЛНО МАЛЦИНСТВО" ВО ДЕЛОТ НА НЕДИСКРИМИНАТОРНИ КЛУЗУЛИ, НО СЕ ВЕЛИ САМО ДЕКА ЕУ "...КЕ ИМА ПОЧИТУВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ, РЕЛИГИОЗНИ И ЛИНГВИСТИЧКИ РАЗЛИКИ..." (ЧЛЕН 21 И ЧЛЕН 22). ПРЕАМБУЛАТА НА ИСТИОТ ДОКУМЕНТ Е, ИСТО ТАКА, КОНТРАДИКТОРНА ВЕЛЕЈЌИ: "...РАЗЛИКИ НА КУЛТУРИТЕ И ТРАДИЦИИТЕ НА НАРОДИТЕ НА ЕВРОПА, КАКО И НАЦИОНАЛНИТЕ ИДЕНТИТЕТИ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ...". Како забележувате не се реферира на различноста внатре, туку на различноста меѓу државите членки.

Токму поради овој сериозен хендикеп на немање на правна фундираност на малцинската заштита и мултикултуралноста, многу од авторите не веруваат дека е веројатно развивање на групни културно идентитетски права во корпусот на ЕУ во блиска иднина. Но, што значи ова и кои контроверзи се можни?

Мониторирањето кое ЕУ го прави во Рапортите "за земјите кандидати за членки" е фушерско, несериозно и лабаво. Нема следење на резултатите и компаративна анализа. Сè се сведува на некои формални легислативни решенија, кои се бараат од кандидатите без следење на најважната имплементација на решенијата.

Второ, се создава една скоро незамислива ситуација: една земја кандидат членка, која има големи проблеми на малцински план и ја мониторираат (Естонија, Литванија); презема некои формални чекори и ја пофалуваат, конечно станува членка на ЕУ. **ПО ТОЈ ЧИН ТАА Е СЛОБОДНА, БЕЗ ОБВРСКИ КОН МАЛЦИНСКИТЕ КРИТЕРИУМИ???** ЗАМИСЛЕТЕ АБСУРД, ЗЕМЈАТА НЕШТО "СМАНДРЉАЛА" НА ПЛАН НА МАЛЦИНСКА ЗАШТИТА, НО ИМА ЛОБИ КОЈ ЈА БУТКА ДА СТАНЕ ЗЕМЈА-ЧЛЕНКА ВО ЕУ И ОТКОГА КЕ СТАНЕ ТОА ТАА МОЖЕ ДА СЕ ОПУШТИ И ПЛИВА?? НЕ МОРА НИШТО ПОВЕЌЕ ДА СТОРИ НА ТОЈ ОЛАН НИТ. ИМА ФОРМАЛЕН МЕХАНИЗАМ ВНАТРЕ ВО ЕУ НЕКОЈ ДА ЈА ПОВИКА НА ОДГОВОРНОСТ???

Е, БРАВО МАЈСТОРИ ?

